

Българска народна банка

Методология за оценка на статия „Парични преводи от емигранти”

**Дирекция „Статистика”
Отдел „Платежен баланс и външен дълг”**

април 2018 г.

Съдържание

1. Въведение	3
2. Парични преводи от емигранти - дефиниция	3
3. Модел за оценка на статия „Парични преводи от емигранти“	3
3.1 Брой на български емигранти	5
3.2 Процент на български емигранти, превеждащи пари	5
3.3 Оценка на среден трансфер.....	6
4. Политика на ревизии	7

Приложения

1. Въведение

Значимостта на преводите от емигранти към техни близки в родните им страни е голяма и се увеличава. Много институции се фокусират в техните анализи на влиянието на тези потоци върху икономическото развитие (EUROSTAT, 2007)¹. Тези потоци се разглеждат като важен източник на външно финансиране и една от движещите сили за икономически растеж за развиващите се и зараждащи се икономики. Емигрантските преводи намаляват бедността и имат положителен ефект върху спестяванията и инвестициите (WB, 2006)².

Емигрантските потоци са не само от значение сами по себе си като аналитична статия, но и като съществен елемент от текущата сметка на платежния баланс, статия „Вторичен доход“. Това създава необходимост от прилагането на добре работеща методология за отчитането на тези потоци и при възможност за нейното подобрене и развитие във времето.

2. Парични преводи от емигранти - дефиниция

От 2015 г. Българска народна Банка (БНБ) публикува месечните данни за платежния баланс, съставени по шестото издание на *Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция*³, като исторически данни, съставени по новото ръководство, са налични за периодите след януари 1998 г.

С шестото издание на *Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция* се въвежда нова статия – „Лични трансфери“. Статията е дефинирана по следния начин: *Личните трансфери се състоят от всички текущи трансфери в брой или в натура направени (или получени) от резидентни домакинства към (или от) други нерезидентни домакинства.*

Статията „Парични преводи от емигранти“ се запазва само като допълнителна аналитична статия към статията „Лични трансфери“.

3. Модел за оценка на статия „Парични преводи от емигранти“

Провеждането на представително извадково проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани за периода август 2007 г. – юли 2008 г. от БНБ чрез външен изпълнител даде възможност за осъществяването на проучване за целите на платежния баланс и сред дългосрочните български емигранти. Първоначалните данни показаха, че значителна част от годишните трансфери от български емигранти към техни

¹ EUROSTAT (2007), *Results of the Ad Hoc Survey on Remittances*, European Commission.

² World Bank (2006), *Migration and Remittances: Eastern Europe and the Former Soviet Union*; World Bank (2006), *General Principles for International Remittance Services*, Committee on Payment and Settlement Systems.

³ Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6, IMF, 2008): <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>

близки в страната се състоят от ниски по размер суми (под праговете за отчитане към този момент), че трансферирането на посочената обща годишна сума за голяма част от случаите се осъществява на няколко пъти през дадена година, както и че голяма част от трансферите се осъществяват чрез неформални канали (различни от банки и ДЛНПП).

Моделът представен в тази секция и използван при съставяне на статията се базира на данните от проведеното проучване, като исторически данни, съставени по новия модел, са налични за периодите след януари 2007 г.

Основен модел⁴

Оценките на емигрантските преводи се базират на умножението на броя български емигранти, превеждащи пари към техни близки по средния трансфер, като съответно тези изчисления се правят за официалния и неофициалния канал. Сумирането на средствата трансферирани по двата канала представлява общата сума на преводите от български емигранти.

От 1 август 2016 г. изискването за воденето на регистри от доставчиците на платежни услуги и предоставянето на информация на БНБ за целите на статистиката по чл.7, ал. 1-4 от Валутния закон бе отменено с §.6 от Допълнителните разпоредби на Закон за кредитите за недвижими имоти на потребители („Държавен вестник“, бр. 59 от 29.07.2016 г.), заради което данните за преводите, извършени по официалния канал, след август 2016 г. се базират на оценки на БНБ.

Броят на български емигранти е сегментиран по страна на резидентност. Поради липсата на достатъчно брой наблюдения от проучването на границата за отделните страни, средният трансфер се изчислява обобщено за всички страни.

Данните за българските емигранти в чужбина по страна на резидентност е събрана от БНБ и коригирана според дефинициите на *Ръководството по платежен баланс*. Информацията за броя български емигранти, изпращащи парични средства като процент от цялото дългосрочно емигрантско население и за среден трансфер (съответно за групите, изпращащи по официален или неофициален канал) се базират на извадковото проучване на БНБ на границата сред пътуващите българи и чужденци. Секция 3.2 и секция 3.3 дискутират в детайл тези въпроси.

⁴ Други методи за компилиране на парични преводи от емигранти са систематизирани и представени в *Remittances Compilation Guide, 2009* (the Luxembourg Group on Remittances).

3.1 Брой български емигранти

През май 2007 г. БНБ поиска съдействие от Министерство на външните работи за събирането на данни за броя на български емигранти в чужбина. На министерството беше предоставена кратка отчетна форма, съдържаща въпроси за брой на дългосрочните български емигранти за периода 2001 – 2006 г. Формата беше придружена от инструкции за попълване, които представяха основни дефиниции в съответствие с *Ръководството по платежен баланс*, като освен данните за броя се изискваше и попълването на детайлна информация от гледна точка на обхвата и дефиницията на тези бройки. Източниците на предоставената от Министерство на външните работи данни бяха два – Държавната агенция за българите в чужбина и българските консулства в чужбина.

В по-голямата си част събраната информация за броя на българските емигранти в чужбина се базира на първия източник – Държавната агенция за българите в чужбина. За страни, за които не бе предоставена информация от Агенцията, са използвани данни от консулствата (главно за страни, в които броят на български емигранти е малък). Причината за използването в много случаи на данни от Държавната агенция за българите в чужбина с предимство пред тези на консулствата, е че бройките ѝ включваха освен официално пребиваващите емигранти също и оценки за нелегално пребиваващите в чужбина дългосрочни български емигранти. Данните от консулствата съдържат само официална информация, която в повечето случаи подценява реалните бройки.

В повечето случаи данните на Агенцията се базират на неофициални източници, почти изцяло на информация от Българските общностни организации зад граница и са допълнени от експертни оценки. Допълнителни корекции на данните по страна на резидентност бяха направени от Агенцията с цел данните да обхващат само „новата“ българска емиграция (напусналите България след 1989 г.). От бройките на новата емиграция, в допълнение, са изключени броя студенти и краткосрочни емигранти (сезонни работници). Направените корекции са в съответствие с дефинициите на платежния баланс и при допускането, че популацията на потенциалните трансфериращи емигранти се състои от „новата“ емиграция.

След 2011 г. данните за броя на българските емигранти се ревизира периодично по информация от НСИ и Евростат.

3.2 Процент на български емигранти, превеждащи пари

В анкетните карти от проучването на границата сред български и чуждестранни граждани специална секция е посветена на събирането на данни от български емигранти, завърнали

се на кратко посещение в България. Въпросите, отправени към емигрантите – респонденти са представени в приложение 1. Емигрантите са интервюирани на влизане в страната.

На база на отговорите на въпрос, отнасящ се до различните канали на трансфериране на пари към близки в страната, е определен процента на емигранти, които трансферират по официален (чрез банки и ДЛНПП) или по неофициален път (всички останали начини) – виж въпрос 34 от анкетата, приложение 1.

Изчислените в таблица 2. проценти се базират на 1609 наблюдения от работещите респонденти от общо 1948 наблюдения на емигранти.

Таблица 2. Трансферни канали

РАБОТЕЩИ ЕМИГРАНТИ		
Неофициален път	Официален път	Не изпраща
15.4%	36.9%	47.7%

За да се приложат тези коефициенти към общата популация на потенциалните трансфериращи емигранти, те следва да се коригират с коефициент, определящ процентно групата на работещите от общата популацията на потенциалните трансфериращи емигранти.

Това се постига чрез изчислението на допълнителен показател на база на данни от проучването за дела на работещите емигранти от общия брой емигранти (виж въпрос 32 от анкетата, приложение 1). С цел да се избегнат изкривявания на оценката са използвани само тези случаи, при които има попълнен отговор и на двата въпроса – едновременно за брой работещи и живеещи в дадено домакинство. Този процентен показател е 78.98%.

Процентните дялове за трансферните канали, коригирани с показателя за дела на групата на работещите, ни предоставят информация за процента на трансфериращите работещи от общия брой потенциално трансфериращи емигранти.

3.3 Оценки на среден трансфер

Анализ на данните от проучването показва съществена разлика между средния размер на трансферираните суми чрез двата основни канала – официален и неофициален. Поради това е използвана отделна оценка на преводите от български емигранти в зависимост от трансферния канал – официален или неофициален. Средните трансфери за всеки трансферен канал е на база на данни за всички представени в проучването страни на резидентност. Референтната година е 2006 г. За предходни и последващи години, при

изчислението на среден трансфер, данните от проучването са коригирани с индекс на потребителските цени по географски признак.

4. Политика на ревизии

Данните се ревизират веднъж годишно с представянето на ревизиите на платежния баланс до три години назад през месец март на всяка календарна година.

Ревизиите се базират на актуализирана информация за индексите за потребителските цени и броя на емигрантите (източници: МВФ, Евростат, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), НСИ).

Приложение 1. Въпросник (част, отнасяща се до българските емигранти)

В1. Каква е Вашата възраст (в навършени години)? ____ години Под 18 години → не се провежда интервю.	
В2. Вашият пол? Мъж 1 Жена 2	
В3. Каква е Вашата националност (националността, според паспорта, с с който влизате в България)? ____ Различна от българска → не се провежда интервю.	
В4. В коя страна живеете постоянно? ____ Различна от България → отидете на БЛОК В.	
БЛОК В <i>Живея постоянно в чужбина</i>	
В31. От колко години живеете постоянно в чужбина? Брой : ____ години	
В32. Колко члена от Вашето семейство живеят и работят в чужбина (включвайки Вас)? ЖИВЕЯТ: РАБОТЯТ: Брой: ____ човека ____ човека	
В33. Бихте ли оценили колко пари и/или продукти (стоки) приблизително на каква стойност сте изпратили (Вие самият/самата) на свои близки и роднини в България през последната една година?	
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА: Сума: ____ Валута: ____	
ПОМОЩ В ПРОДУКТИ (СТОКИ): Сума: ____ Валута: ____	
В34. По какъв начин изпращате парични средства към своите близки и роднини в България? По банков път.....1 Чрез Money Gram, Western Union и други подобни2 В наличност (при пътуване))3 Не изпращам парични средства4 → отиди на В36	
В35. Средно колко пъти на година изпращате парични средства? Брой: ____ пъти	
В36. Какво е Вашето занятие? Работещ/самонает1 Студент/учащ2 Друго3	